

DOĞA, SON DEPREMLE İSTANBUL'UN DEPREME KARŞI NE
KADAR HAZIRLIKSIZ OLDUĞUNU SON KEZ UYARMIŐTIR:

Faciadan Önce Son Uyarı!

26 Eylül 2019 tarihinde saat 13.59'da Marmara Denizi'nin Silivri açıklarında Mw=5.8 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. Yer kabuğunun 6.99 km altında gerçekleşen deprem sonrasında en büyüğü 4.1 büyüklüğünde 188 artçı deprem meydana gelmiştir. AFAD-TDVM'den (Türkiye Deprem Veri Merkezi) alınan verilere göre depremin gerçekleştiği noktaya en yakın yerleşim yeri, 21.99 km ile Silivri'nin merkezi olmuş; İstanbul'un yanı sıra Marmara bölgesi genelinde hissedilen depremde ilk belirlemelerde 34 vatandaşımız yaralanmış, 473 binada hasarlar oluşmuş bir minare de kısmen yıkılmış, herhangi bir can kaybı meydana gelmemiştir. Öncelikle, İstanbul halkına geçmiş olsun diyoruz.

Deprem, Kuzey Anadolu Fayı'nın Marmara Denizi'nin içine giren Marmara Fayı üzerinde depremsellik yönünden suskun olan ve kırılması beklenen, bir ucu Silivri açıklarında ve diğer ucu da Avcılar'ın Güneyi olan Kumburgaz fay segmentinde meydana gelmiştir.

Marmara Denizi aktif fay haritası. Kırmızı daireler deprem aktivitesini göstermektedir. 24 Eylül ve 26 Eylül 2019 tarihlerinde meydana gelen depremlerin fay mekanizma çözümleri yeşil-beyaz

toplarla gösterilmiştir. Deprem verileri, B.Ü. Kandilli Rasathanesi'nden alınmıştır. (İTÜ Jeoloji Mühendisliği Bölümü)

Bu depremde yaşananlar İstanbul'un depreme ne kadar hazırlıksız olduğunu bir kez daha göstermiştir.

Ülkemizin gerçeği olan deprem konusunda başta siyasi irade ve sorumlu kuruluşlar olmak üzere toplumun her kesiminin afet zararlarının azaltılması ve deprem sonrası yapılması gerekenler konusunda kendine düşen görevleri yapmadığı bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Son depremde yaşananlar, deprem zararlarının doğrudan belirleyicisi olan düşük standartlarda, sağlıksız ve yasadışı bir yapılaşma, ranta dayalı hızlı ve düşük nitelikli kentleşme, bilimsel normlara dayalı olmayan arazi kullanım ve yer seçimi kararları, denetimsizlik ve özellikle tüm bu olumsuzlukları giderecek yasal düzenleme ve idari yapılanmaya ilişkin bütünlüklü bir çalışmanın bugüne kadar yapılmamış olmasının; olası 7 ve daha üzeri büyüklükte meydana gelecek olan İstanbul depreminin nasıl daha vahim sonuçlara yol açacağını da bir göstergesi olmuştur.

1999 Marmara depreminden sonra depremlere çare olacağı anlayışı ile çıkarılan Yapı Denetim Kanunu ve mevzuatı tüm uyarılarımıza rağmen yapının üzerine oturacağı zemine ilişkin parametreleri belirleyen etütleri de kapsamına alıp eksikliklerini gidermeyerek bugün sağlıklı ve güvenilir bir denetim sistemini yaratmanın uzağında kalmıştır. Yine, 2011 yılında Van depreminden sonra çıkarılan Kentsel Dönüşüm (Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun) "kentsel imar rantının dönüştürülmesi" odaklı bir hale getirilmiş; jeolojik risklerden, zeminden kaynaklı riskli alan ve riskli yapı belirlenmesi bir kenara bırakılmış ve bu yapılarla birlikte yapı kalitesinden yoksun on binlerce riskli bina depremde kaderine terk edilmiştir.

Deprem riskini azaltmada ve depremle baş edebilmede hazırlıklı ve dirençli bir toplum yaratıl-

ması amacıyla hazırlanan Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (UDSEP) rafa kaldırılmış, bu plana aykırı ve amaca hizmet etmeyecek uygulamalar giderek yaygınlaştırılmıştır.

Yanlış, eksikli ve amaca hizmet etmeyen yasal düzenlemeler, merkezi ve yerel yönetimlerin ranta dayalı imar ve kentleşme politikaları gibi bütün bu olumsuz gelişmeler ortadayken getirilen "imar affı" ile; denetimsiz, yeterli mühendislik hizmeti almamış yapılar da yasal hale getirilmiş, bugüne kadar çok sınırlı da olsa deprem güvenliği için atılmış olan tüm adımlar boşa çıkartılmıştır. Bu yasal kılıf, ülkede inşa edilmiş bulunan yapıları depreme karşı güvenli hale getirmemiş, tam aksine doğa olaylarının afete dönüşerek pek çok insanın hayatını kaybetmesinin yolu açılmıştır.

Acil büyük çaplı toplanma alanı olarak tanımlanan 470 adet donanımlı toplanma alanından bugün sadece 77'si kalmış; insan hayatı yapılaşma ve ranta tercih edilmiştir.

Afet yönetim sistemi hala birbirinden habersiz olarak yasalaşmış İmar, Afet ve Yapı Üretimi ve Denetimi yasalarıyla yürütülmeye çalışılan bir ülke olmaktan hala çıkılamamış; birbirini tamamlayan ve bütünleyen Afet, İmar ve Yapı Üretimi ve Denetimi mevzuatı tüm eleştirilere karşın inatla oluşturulmuştur.

1999 depreminden sonra getirilen vergilerle 20 yıldır toplanan kaynak, bütçe açıklarının kapatılması için kullanılmış, bu kapsamda depreme yönelik varsa yapılan harcamalar meçhul kalmıştır.

Odamız tarafından, siyasi iktidarlar ve ilgili kurumların 'risk yönetiminden' ziyade 'kriz yönetimi' odaklı çalışmalara yoğunlaştıkları, zarar azaltma yerine "yara sarma" politikasını ısrarla sürdürdükleri eleştirisini sürekli dile getirilmiştir. Ancak, deprem anında alınacak önlemlerden binalardan toplu tahliyelere; toplanma alanından haberleşme ve trafik düzenine kadar son depremde yaşananlar göstermiştir ki, siyasi iktidar ısrarla sürdürdüğü deprem sonrası na yönelik krizi yönetmede de sınıfta kalmıştır.

Depremden sonra İstanbul halkı, metro, tünel, köprü gibi ana ulaşım sistemlerini kullanmaktan çekinmiş; bu yapıların yapım süreçlerine ve depreme karşı güvensizliklerini de göstermiştir.

Sonuç olarak, bugün gelinen noktada temel sorun etkin bir afet yönetiminin oluşturulmasını sağlayacak siyasal anlayışın bulunmamasıdır.

Afet yönetiminde en çok çekinilmesi, korkulması gerekenin afetin unutulmaya, göz ardı edilmeye başlandığı an olduğu gerçeğinden hareket ederek, son yaşanan depremin çok geç kalınmasına rağmen hala yapılması gerekenlerle ilgili faciadan önce son uyarı olarak görülmesini umut ediyoruz. Çünkü biliyoruz ki, doğanın uyarı mesajlarını dikkate almamanın sonuçları dünden çok daha acı olacaktır.

Deprem durumunda ortaya çıkacak faciaları önceden görebilmenin çok zor olmadığı ve depreme karşı ne kadar güvenliksiz bir çevrede yaşadığımız gözler önündeyken; siyasi iktidarı, bilime ve mühendisliğe aykırı uygulamalardan vazgeçerek, başta deprem olmak üzere afetlere karşı toplumun sağlıklı ve güvenli bir yapı ve çevrede yaşama hakkını çok geç olmadan sağlamaya davet ediyoruz.

Unutulmamalıdır ki, jeolojik yapısı nedeniyle, her zaman yıkıcı depremleri yaşayabileceğimiz gerçeğinden hareketle, ranta ve kaderciliğe teslim edilmiş anlayışla değil; insana, akla, bilime ve mühendisliğe önem veren politik tercih ve uygulamalar ile başta deprem olmak üzere afetlere karşı daha güvenli bir hale gelebiliriz.

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu